

## กิเลสเสรี

พระอาจารย์สงบ มนสฺสนฺโต

เทศน์บนศาลา วันที่ ๑๔ กันยายน ๒๕๖๔

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ตั้งใจฟังธรรมะ ตั้งใจฟังธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า นะ **องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรารถนา หรือสัตว์ชั้นสัตว์ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามีเมตตาธรรม มีกรุณา มีความเมตตาตามหาศาล ความมีเมตตาตามหาศาลเพราะอะไร เพราะจิตใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นธรรมๆ ใจ คำว่า “เป็นธรรมๆ นะ”**

เวลาถ้าไม่เป็นธรรมนะ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เป็นเจ้าชายสิทธัตถะ ใจ เวลา มันทุกข์มันยาก มันทุกข์มันยาก ในหัวใจดวงนั้น เวลาแสวงหาสิ่งใดขึ้นมา มันก็เป็นความทุกข์ ความยากในหัวใจดวงนั้น หัวใจดวงนั้นแสวงหาสิ่งใด กระทำสิ่งใด เห็นไหม ได้สมบัติ ๖ สมบัติ ๘ กับอาฬารดาบส อุทกดาบส เห็นไหม ได้เหมือนกัน อาฬารดาบส อุทกดาบส “เจ้าชายสิทธัตถะ ได้ฉานสมบัติเหมือนเรา เป็นอาจารย์สอนได้” แต่ท่านก็ได้ฉานได้สมบัติ เหมือนกัน

คำว่า “ฉานสมบัติ” มันเจริญ เห็นไหม แล้วมันก็เสื่อมลง ความที่จะคงอยู่ได้ๆ รักษาไว้ อย่างไร ผู้ที่ประพฤติปฏิบัติทำสมาธิ-สมาธิเป็น ทำสมาธิได้ เขาจะรู้ของเขาว่าจิตของคนที่เป็น ปุถุชนคนหนา คนที่มันทุกข์มันยาก คนที่อารมณ์ความรู้สึกสามัญสำนึกนี้ กับจิตที่ทำความสงบ ของใจที่เป็นสมาธิ สมาธิที่มีความสุขอยู่นี้มันแตกต่างกันอย่างไร แล้วถ้ามันแตกต่างกัน อย่างไม่ได้แล้วนี่ เวลาทำจิตให้มันสงบเข้ามา มันมีลักษณะมีคุณพิเศษมีการกระทำแล้วมันเป็น อย่างไร เวลาเจริญแล้วเสื่อมๆ คนที่เคยมีเคยเป็นจะรู้ คนที่ไม่เคยมีไม่เคยเป็นไม่รู้ พอไม่รู้ขึ้นมา เห็นไหม

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นเจ้าชายสิทธัตถะ เวลาออกประพฤติปฏิบัติไป อุทกดาบส อาฬารดาบส เห็นไหม ก็ยืนยันนะ ว่าเจ้าชายสิทธัตถะได้สมบัติ ๖ สมบัติ ๘ เหมือนเราเท่าเรา ทำไมเจ้าชายสิทธัตถะไม่พอใจล่ะ เพราะอะไร เพราะมันเสื่อมใจ

มันเสื่อม หมายความว่า สิ่งที่เป็นสมาธิ สิ่งที่เป็น ฌานสมาบัติมันอยู่ที่การกระทำ อยู่ที่ การรักษา อยู่ที่การกระทำ เห็นไหม จิตเป็นปกติสามัญสำนึกนี่ก็เป็นปุถุชนคนหนาใช้ไหม เป็น ปุถุชนๆ ปุถุชนคือควบคุมหัวใจของตนเองไม่ได้ เวลาควบคุมหัวใจของตนเองไม่ได้นี่ เวลาเรามี สติสัมปชัญญะพยายามรักษาดูแล แล้วพยายามบริกรรมมีการกำหนด กำหนดภาวนาให้มันได้ ปฐมฌาน ทุตติยฌาน ตติยฌาน ได้สมาบัติ ๖ สมาบัติ ๘ แล้วถ้าไม่รักษาไม่ต่อเนื่องต่อไป เวลา มันคลายตัวออกมาละ มันต้องคลายตัวออกมาโดยข้อเท็จจริงของมันเป็นอย่างนั้น

ดูสิ ดูอารมณ์ความรู้สึกของเรา เดี่ยวดี เดี่ยวร้าย เดี่ยวชอบใจ เดี่ยวไม่ชอบใจ เดี่ยวมี ความสุข เดี่ยวมีความทุกข์ จิตใจของเรามันไม่มั่นคงไง ปุถุชนคนหนาใจ มันรักษาใจของตัวเอง ไม่ได้เพราะอะไร เพราะมันมีกิเลสๆ กิเลสไง เพราะมีกิเลสตัณหา ความทะยานอยากในหัวใจ ของตน มันท่วมท้นอยู่อย่างนั้นไง เวลา ทำไป ทำไปด้วยความมูมานะ ทำไปด้วยความตั้งใจ ของตน มัน ก็ทำได้ เวลาทำได้เพราะคนมีความมูมานะมีการกระทำอย่างนั้น

ถ้ามีการกระทำอย่างนั้น สมาบัติ ๖ สมาบัติ ๘ ฤๅษีชีไพรในสมัยพุทธกาลเขาก็ทำของเขา ในพระไตรปิฎกมีไง ฤๅษีชีไพรเวลาเขาเหาะเหินเดินฟ้าได้ไง เวลาเขาผ่านไปราชวังเห็นนาง สนม เขากำลังอาบน้ำอาบท่ากันอยู่ในสระ เห็น จิตมันปฏิพัทธ์ ตกเลย นี่มันมีข้อเท็จจริงของมัน อยู่ไง เวลาจิตถ้ามันแวบออก มันจบเลย

นี่พูดถึงคนที่ทำสมาธิเป็น ทำสมาธิไม่เป็น แค่ทำสมาธิเป็น ทำสมาธิไม่เป็น มันก็รู้ได้ แล้วว่าเวลาปุถุชนคนหนา เวลาเราจะประพฤติปฏิบัติจะประพฤติปฏิบัติอย่างไร

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าออกประพฤติปฏิบัติ มันมีความสุขความทุกข์อยู่ อย่างนี้ไง เวลาจิตมันสงบระงับเข้ามา มันก็มีความสุขชั่วคราวๆ ชั่วคราวขนาดไหน แต่เจ้าชาย สิทธัตถะ มีอำนาจวาสนาจะตรัสรู้เป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แล้วตรัสรู้เป็นองค์ สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะตรัสรู้อย่างไร? มันมีวิธีการอย่างไร? มีการศึกษาอย่างไร? มีการ คั่นคว่าอย่างไร?

๖ ปีศึกษาคั่นคว่ากับเขามาทั่ว แล้วเวลามาพิสูจน์ในสัจจะความจริงของตน “มัน ไม่ใช่ๆ” มันไม่ใช่คือมันมีอำนาจวาสนา ถ้ามีอำนาจวาสนา กาลามสูตรไม่เชื่อใครทั้งสิ้น มันต้อง เชื่อสัจจะ เชื่อความจริงไง ไม่เชื่อแม้แต่อาจารย์ของเรา ไม่เชื่อใครทั้งนั้น ถ้าไม่เชื่อ ไม่เชื่อเพราะ อะไร

เพราะมันไม่มีความจริง มันไม่มีข้อเท็จจริงยืนยัน มันไม่มีข้อเท็จจริงยืนยันกับหัวใจของเราว่ามันเป็นจริงหรือไม่เป็นจริง มันไม่มีข้อเท็จจริงยืนยัน ถ้าไม่มีข้อเท็จจริงยืนยันมันก็รวนเร็กี่ระวาง ก็สงสัย มันอมทุกข์อยู่ตลอดเวลาทั้งนั้น ถ้ามันไม่ใช่ๆ

แต่เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเวลาจะเอา เป็นจริงเป็นจังขึ้นมา เห็นไหม เวลานั้นก็นั่งสมาธิแบบเรานี่แหละ เวลานั้นสมาธิ เห็นไหม นั่งสมาธิเวลาฝึกหัดของเรา เห็นไหม เวลานั้นโคนต้นโพธิ์ไปปฐมยาม ปฐมยาม มัชฌิมยาม ปัจฉิมยาม นียาม ๓ ยาม ๓ เวลาจิตมัน เป็นขึ้นมามันเป็นขั้นเป็นตอนขึ้นไปเลย นี่ก็เหมือนกัน เวลาครูบาอาจารย์ของเราที่ท่าน ประพฤติปฏิบัติ ท่านก็ปฏิบัติอย่างนี้ เวลาปฏิบัติอย่างนี้ ปฏิบัติอย่างนี้เริ่มต้นมาจากไหนละ

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าด้วยอำนาจวาสนาบารมีของท่านนะ นี่ปัญญา วัคคีย์ๆ เป็นผู้อุปัฏฐาก นี่อุปัฏฐากอยู่ใกล้ชิดมา ๖ ปี ก็เห็นมาหมด ทำดีทำชั่วมาอย่างไร ประพฤติปฏิบัติอย่างไร ความดีความชั่วมันก็ให้เห็นแต่กิริยาความเป็นอยู่จากภายนอก แต่ เวลาหัวใจที่มันเป็น ไม่เป็น เห็นไหม นี่คอยอุปัฏฐากคอยดูแลอยู่เลย ทำทุกกรกิริยาขนาดไหน

นี่ทุกกรกิริยา เห็นไหม นี่ทุกกรกิริยาที่พวกฤาษีชีไพรยัง ทำกันอยู่ในสมัยปัจจุบันนี้ไง พวก บุษซาไฟ บุษซาไฟ เห็นไหม ชฎิล ๓ ฟีน้องบุษซาไฟๆ ดูพราหมณ์สิ เขาบุษซาไฟๆ สิ เวลาเขาทำ ร่างกายของเขา เขาทรมานของเขา เขาตัดแปลงร่างกาย จนถ้าเป็นเรื่องวิทยาศาสตร์ เห็นไหม เขาทำโยคะ โยคะๆ นี่บริหารร่างกาย องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบริหารร่างกาย กระทำ กับร่างกาย ว่าร่างกายนี้ ว่ามันจะเป็นสุขเป็นทุกข์ แล้วมันแก้ ไม่ได้ เพราะทุกข์มันอยู่ที่ใจใจ ทุกข์มันอยู่ที่ใจๆ เขาทรมานร่างกาย นี่ทำทุกกรกิริยา ทุกกรกิริยานี้ทรมานร่างกาย

แต่เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เห็นไหม ฉันทอาหารของนางสุชาดาแล้วไง กิเลสมันไม่ได้อยู่ที่นั่น นี่ว่า “ถ้าเรานั่งคินนี้แล้วไม่สำเร็จ เราจะไม่ลุกจากที่นั่งนี้เลย” ปฐมยาม เห็นไหม จิตมันสงบระงับเข้ามา เวลาเป็นเจ้าชายสิทธัตถะ เวลา ประพฤติปฏิบัติอยู่ ได้ฌานสมาบัติ นี่สมาบัติ ๖ สมาบัติ ๘ มันก็รู้ได้ มันก็เข้าใจของมันได้ แต่ได้ก็คือได้ ได้ก็คือจบ ใจ ได้แล้วอย่างไรต่อ มันไปไม่ได้ไง

เพราะถ้าเวลาสมาบัติมันเสื่อม ไข้ความรู้ความต่างๆ นี่ มันก็เป็นแค่ความจำ มันจะเป็น ความจริงตลอดไปอย่างไร เพราะ เพราะผลของวิญญะไง โลกมันเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาไง นี่ สรรพสิ่งในโลกนี้เป็นอนิจจัง มันเคลื่อนที่ตลอดเวลา มันมีอะไรคงที่บ้าง มันเปลี่ยนแปลงไป ทั้งสิ้น เปลี่ยนแปลงไปทางดีและ ทางชั่วไง

นี่ก็เหมือนกัน เวลาปฐมยามเวลาจิตมันสงบระงับเข้ามา เห็นใหม่ นี่บุพเพนิวาสานุสติญาณ อันนี้มันคงที่ตายตัว ตายตัวเพราะอะไร คงที่ตายตัว เพราะ เพราะอดีตชาติไง ของเก่า อดีตมันเปลี่ยนแปลงอะไรไม่ได้ มันเป็นอดีตไปแล้ว มันเป็นประวัติศาสตร์ มันเป็นเรื่องที่จารึกอยู่ในใจอันนั้นไง นี่บุพเพนิวาสานุสติญาณ จิตที่เวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะมันเคยเป็นอย่างใดมา

เวลาไป เห็นใหม่ เวลาได้ฌานสมาบัติ เวลามันเป็นแล้วมันเป็นอย่างไรล่ะ? เป็นแล้วพิสูจน์กันอย่างไรล่ะ? แต่ที่นี่ด้วย อำนาจวาสนาที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะตรัสรู้ธรรมไง เวลามันย้อนอดีตชาติไปนี่มันไม่ใช่ มันไม่ใช่คือว่านี่คืออดีต มันแก้กิเลสไม่ได้ เห็นใหม่มันแตกต่างกับเวลาเข้าฌานสมาบัติ แล้วเรื่องอดีตชาติ อดีตชาติก็คือรู้หรือเห็นใจ แต่นี่ระลึกอดีตชาติไปแล้ว อดีตชาติๆ มันเป็นอดีต อดีตชาติมันเป็นการส่งเสริมมาๆ จนชาติสุดท้ายก่อนจะมาตรัสรู้มาเกิดเป็นเจ้าชายสิทธัตถะก็เป็นพระเวสสันดร นั่นอดีตชาติไง แล้วพระเวสสันดรสิ่งที่ทำมานี้มันสมบูรณ์แบบของมันแล้วมันถึงได้บารมีเต็มใจ ถึงได้มาเกิดเป็นเจ้าชายสิทธัตถะนี่ไง

อดีตชาติแก้กิเลสไม่ได้ ดึงกลับมา มัชฌิมยาม พอทำ ความสงบของใจเข้ามา เห็นใหม่ มัชฌิมยามพอทำความสงบของใจให้มากขึ้น พอดึงกลับมาแล้วก็ทำความสงบของใจให้มากขึ้น มีกำลังเพิ่มขึ้น เวลาออกส่งออกไปดูใจ จตุปปาตญาณ เห็นใหม่ ถ้ามันไม่มีไม่สิ้นกิเลสอย่างไร มันต้องไปเกิดอย่างนั้นๆ ต้องมีอำนาจวาสนาอย่างนั้น นี่มันอนาคตไง อนาคตมันก็ไปจากอดีต มาให้เป็นปัจจุบัน ปัจจุบันทำดีทำชั่วอย่างไร ถ้าไม่สิ้นกิเลสมัน ก็ต้องไปอนาคตโดยผลของกรรมนี้ไง กรรมจำแนกสัตว์ให้เกิดต่างๆ กันไง อยู่ที่การกระทำไง แต่ถ้าจิตดวงใดจะเกิดอย่างไร จะเป็นอย่างไร เนี่ยยืนยันในวิชา ๓ ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

เวลาดึงกลับมา ดึงกลับมา เห็นใหม่ ปัจฉิมยาม ยามสุดท้าย เวลาเอาถึงที่สุด เห็นใหม่ เวลาอรุณขึ้น อัสวัชฌญาณ ทำลายอวิชชาๆ ทำลายอวิชชาทำลายความไม่รู้ในหัวใจดวงนี้ไง ทำลายด้วยอะไร **อวิชชา ปจฺจยาสงฺขารธา สงฺขารธาปจฺจยา วิ□□าณํ** เวลามันเกิดอวิชชาในสิ่งที่มันเกิดขึ้นมันเป็นสังขะจะเป็นความจริง เกิดอัสวัชฌญาณทำลายอวิชชาในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พญามาร หักเรื่อนยอดของความโลภ ความโกรธ ความหลง เรือน ๓ หลัง หักเรื่อนยอด หักอวิชชาในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไง นี่เป็นธรรมๆ

มันเป็นความมหัศจรรย์ เพราะอะไร เพราะมันไม่ใช่สุขเวทนา ทุกขเวทนา มันเป็นวิมุติ สุข มันเป็นหนึ่งในเดียว มันไม่มีสอง มันไม่มีสองมันไม่เป็นไป เห็นใหม่ พอมันไม่เป็นไป เวลา มันชำระอริชชา ใ้โฮ! มันมีความสุข มีความสุข มีวิมุติสุขในหัวใจนี้ไง

นี่ไง ที่ว่าสิ่งที่เป็นความทุกข์ความยากในใจขององค์-สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ๖ ปีที่ ประพฤติปฏิบัติมา ความทุกข์ ความยากในวัฏสงสาร ในการสร้างอำนาจวาสนาบารมีฯ มาเป็น เจ้าชายสิทธัตถะไง เวลาประพฤติปฏิบัติขึ้นมาจนเป็นความจริงๆ ความจริงเกิดจากการกระทำ อันนั้นไง การกระทำอันนั้นมันเป็นความจริงๆ เป็นความจริงในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัม พุทธเจ้า พอเป็นความจริงในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านี้แสดงธรรมๆ เห็นใหม่ แสดงธรรม แสดงธรรมได้พระอัญญา-โกณฑัญญะ ได้ปัญจวัคคีย์ ได้ต่างๆ ได้อย่างนั้นมา ได้มา นี่พระอรหันต์ ๖๐ องค์ พ้นจากบ่วงที่เป็นโลกและเป็นทิพย์ พ้นจากบ่วงที่เป็นทิพย์

เราจะยืนยันทุกอันว่า พระอรหันต์ๆ พระอรหันต์ไม่มีตุกติก ไม่มีมารยาสาไทย ไม่ มีต้องการใด ๆ ในโลกนี้อีกแล้ว ไม่ต้องการสิ่งใดเลยแหละ เพราะอะไร

เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรารถนาหรือสัตว์ชนสัตว์ใจ คำว่า “หรือ สัตว์ชนสัตว์” มันเมตตาธรรมค้ำจุนโลก ชีวิตที่เกิดมามันมีอำนาจวาสนา มันมีความสุข ทุกข์ความยากขนาดไหน แล้วมีความสุขทุกข์ความยากขนาดไหน สิ่งชำระความทุกข์ ความยากอันนั้นมันก็เป็นสังขธรรม ธรรมะขององค์สมเด็จพระ-สัมมาสัมพุทธเจ้าที่องค์ สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรม เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแสดง ธรรมๆ พระอัญญา-โกณฑัญญะมีดวงตาเห็นธรรม มีดวงตาเห็นธรรมมันมีสังขจะมี ความจริงขึ้นมา มันถึงจะเป็นจริงใจ ถ้ามีสังขจะมีความจริงขึ้นมา มันเป็นจริง นี่พ้นจาก บ่วงที่เป็นโลกและบ่วงที่เป็นทิพย์

ถ้าบ่วงที่เป็นโลก เห็นใหม่ มารยาสาไทย โลกธรรม ๘ เนียบ่วงที่เป็นโลก บ่วงที่เป็นทิพย์ ความเป็นทิพย์สมบัติต่างๆ พ้นหมดละ แล้วถ้ามันพ้นหมดแล้วมันปรารถนาอะไร มันมีสิ่งใด มี คุณค่า “เธอถึงไปอย่าช้อนทางกัน โลกนี้เร่าร้อนนัก โลกนี้มีมารยาสาไทย โลกนี้มันปลิ้นมัน ปลี่ยน มันกะล่อน มันพลิกมันแพลง โลกมันทุกข์มันยากทั้งนั้น” ทุกข์ยากเพราะอะไร ทุกข์ยาก เพราะกิเลสมันครอบงำหัวใจของสัตว์โลกทั้งหมด กิเลสๆ กิเลสมันครอบงำทั้งสิ้น

แม้แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเวลาประพฤติปฏิบัติขึ้นไป เห็นใหม่ เวลามารยา สาไทยของพญามารๆ พญามารมันเป็นเจ้าวัฏจักร มันไม่มีจิตดวงใดพ้นจากอำนาจของมันไป

ได้ จิตดวงแรกที่จะพ้นจากอำนาจของมันไปคือองค์สมเด็จพระสัมมา-สัมพุทธเจ้า แล้วปัญญา  
 วัคคีย์ แล้วยศ ๖๐ องค์ ๖๐ องค์ แล้ว ต่อเนื่องกันไปเป็นพระอรหันต์ๆ เป็นพระอรหันต์เพราะ  
 มีความซื่อสัตย์ มีความสุจริต มีการกระทำ มีการกระทำสัจจะความจริงขึ้นมาให้เป็นสัจจะ  
 ความจริงขึ้นมาในใจของตนๆ ไม่ใช่ในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

มีพระในสมัยพุทธกาลไปเฝ้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัม-พุทธเจ้าไป ขึ้นชมบารมี ไปขึ้น  
 ชมบุญญาธิการขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ขึ้นชมๆ นั่นเป็นขององค์สมเด็จพระ  
 สัมมา-สัมพุทธเจ้า แล้วตัวเองละ ตัวเองๆ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมา-สัมพุทธเจ้า  
 ประารถนารื้อสัตว์ชนสัตว์ ท่านไม่ให้มาขึ้นชมของท่าน อย่างนั้น ท่านให้เราแก้ไขที่ใจ  
 ของเราไป ให้มันเกิดสัจจะความจริงไป เลยเกิดปริยัติ ปฏิบัติ ปฏิเวธไป

ปริยัติ ปริยัติคือศึกษาเล่าเรียน การศึกษาเล่าเรียนขึ้นมา ก็เพราะว่าคนที่เกิดมาแล้วมี  
 อำนาจวาสนาไม่เท่ากัน ถ้ามีอำนาจ วาสนาไม่เท่ากัน เห็นไหม ถ้าอำนาจวาสนาไม่เท่ากัน สิ่งนี้  
 การกระทำแล้วมันไม่เกิดสัจจะไม่เป็นความจริงนะ ก็ให้สร้างอำนาจวาสนาบารมี ให้มี  
 การศึกษาธรรมะ ศึกษาธรรมะขึ้นมาแล้ว ศึกษาค้นคว้าให้สร้างได้บำเพ็ญตน ให้มันเป็น  
 ประโยชน์ไป

แต่ถ้าเป็นธรรมๆ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าให้กรรมฐาน ให้กรรมฐานเวลามัน  
 เป็นสัจจะเป็นความจริงขึ้นมา เวลาเขาไปประพฤติปฏิบัติขึ้นมา ถ้ามันเป็นสัจจะเป็นความจริง  
 ขึ้นมาในหัวใจ เห็นไหม มันเป็นจริง มันเป็นจริงอย่างนั้น ถ้ามันเป็นจริงอย่างนั้น เห็นไหม เวลา  
 เป็นจริงอย่างนั้น สิ่งที่ว่า เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าประารถนารื้อสัตว์ชนสัตว์ รื้อ  
 สัตว์ชนสัตว์ รื้อสัตว์ชนสัตว์คือรื้อหัวใจของสัตว์โลกนี้

สัตว์โลกเป็นไปตามกรรมนะ อำนาจวาสนาของคนสร้างมามากน้อยขนาดไหน ถ้ามัน  
 สร้างของมันมามันมีหัวใจที่ฝักใฝ่ หัวใจที่ฝักใฝ่นะ เวลาเราเกิดมามีกายกับใจๆ เวลาเกิด  
 มาแล้ว ความสิ่งที่ในโลก เป็นโลกกับเป็นธรรม มันมีขาวกับดำ มันมี สุขกับมีทุกข์ แล้วคนที่มี  
 วาสนามากน้อยเขาก็แสวงหาดำรงชีพของเขาไปตามอำนาจวาสนาของเขา

แต่ถ้าคนมีอำนาจวาสนา เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัม-พุทธเจ้าพุทธกิจ ๕ เขามี  
 วาสนาแต่อายุสั้น เขามีวาสนา แต่! แต่เขาไม่มีครูบาอาจารย์ เขามีวาสนาๆ นะ เขามีวาสนา ดู  
 สิ ยสะ เห็นไหม “ที่นี้เดือดร้อนหนอ ที่นี้วุ่นวายหนอ” แล้วถ้าไม่มี องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธ  
 เจ้าแล้ว มันไปไหนนะ ถ้าไม่มี องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็เดือดร้อนก็วุ่นวายไปสิ แล้ว

ใครจะดับทุกข์อันนี้ล่ะ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า “ที่นี่ไม่เดือดร้อน ที่นี่ไม่วุ่นวาย”  
 ที่นี่คือที่หัวใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าใจ ไม่เดือดร้อน ไม่วุ่นวาย มันไม่เดือดร้อน  
 ไม่วุ่นวายเพราะอะไร เพราะมันได้ชำระล้าง มันได้ถอดถอนอวิชชาในใจขององค์สมเด็จพระ  
 สัมมาสัมพุทธเจ้าแล้ว

ยสะ ยสะนี่เดือดร้อนหนอๆ มันทุกข์มันยากของมันตลอด แล้วมันจะถอดมันจะถอน มัน  
 จะถอดถอนอย่างไรล่ะ เวลามันถอดถอน องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแสดงธรรมไง แสดง  
 ธรรมๆ

อะไรที่มันเป็นผลเป็นประโยชน์ในโลกนี้ เห็นไหม สิ่งที่เป็นทรัพย์สมบัติ สิ่งที่เป็น  
 เป็นโลกธรรม ๘ มีลาภ เสื่อมลาภ มียศ เสื่อมยศ ที่เขาศึกษาค้นคว้า ที่เขาแสวงหากัน  
 อยู่ที่นี่ มันจะพา ให้เราร้อน เวลาเอาจริงเอาจังขึ้นมา หัวใจเราต่างหาก หัวใจเรา  
 ต่างหากถ้ามันมีสักจะมีความจริงขึ้นมา มันทำเป็นความจริง ขึ้นมา มันเกิดมรรค  
 เกิดผลขึ้นมาในใจดวงนั้น

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแสดงธรรม ผู้ที่ได้ยินได้ฟังขึ้นมา เขาจะ  
 เกิดปัญญาญาณ เขาจะเกิดสติปัญญาของเขา แก่ไขกิเลสค้นหาความทะยานอยากใน  
 ใจของเขา

ถ้าไม่เป็นความจริงๆ มันอยู่ที่วาสนา คนที่มีวาสนาแต่อายุน้อย คนที่ไม่มีวาสนา เห็น  
 ไหม ไม่มีวาสนาเดินชนของค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเลย ในพระไตรปิฎกมีมากมาย เดิน  
 สวน กันไป เดินสวนกันมา เขาไม่สนใจ จะให้เขาสนใจเขาก็ไม่สนใจนะ เขาสนใจแต่ทรัพย์  
 สมบัติของเขา เขาสนใจแต่สิ่งที่เขาต้องการ สิ่งที่เขาแสวงหา เขาไม่สนใจ เขาไม่สนใจเรื่อง  
 มรรคเรื่องผล เขาไม่สนใจทั้งสิ้น เขานับแต่เงินแต่ทอง เขานับแต่อำนาจวาสนาของเขา เขาคอย  
 แสวงหาสิ่งนั้นมาแล้วมีความทุกข์ความยากอย่างไร เขาก็พอใจ เขาก็พอใจของเขาอย่างนั้น นี่  
 คือวาสนาของคน

นี่เราเกิดมาเป็นมนุษย์ เกิดมาพบพระพุทธศาสนา ถ้าเกิดมาเป็นมนุษย์ เกิดมาพบ  
 พระพุทธศาสนา เราศึกษาธรรมะนี้ นี่ปริยัติ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าว่าไว้อย่างนั้น  
 แล้วเราเป็นอะไร เรามีความทุกข์อย่างไร เราเกิดเป็นมนุษย์ เกิดมาพบพระพุทธศาสนาแล้วเรา  
 มีอะไร เราก็มีหัวใจใจ มีกายกับใจๆ นี่ไง ถ้ามีกายกับใจขึ้นมา เห็นไหม เราเกิดมา เกิดใน

ประเทศ อันสมควร เกิดจากพ่อจากแม่ที่ดั่งงาม พ่อแม่พาเข้าวัดเข้าวา พ่อแม่เป็นสัมมาทิฐิ เห็นใหม่ ทำสิ่งใดก็ให้ความร่วมมือ

แต่ถ้าเราไปเกิด เกิดในครอบครัวที่ไม่สมควร เขาไม่อนุญาต เขาไม่ต้องการ เขาพาไปทางโลกหมดละ แล้วเขาบอกว่า “ทำ อย่างนั้นมันเป็นวิทยาศาสตร์ มันเป็นเรื่องจริง เป็นความจริงของโลก ใช้พวกเราใช้พวกคนสิ้นไร้ไม้ตอก พวกนี้พวกมีปัญหา ทั้งนั้น คนไปวัดๆ พวกมีปัญหา”

แต่ถ้ามีปัญหามันเป็นอำนาจวาสนาไง ถ้ามีปัญหา ปัญหาใจ คนเจ็บไข้ได้ป่วยไปโรงพยาบาลนะ นี่ก็เหมือนกัน เวลาคนที่ปัญหาไปวัดไปวา ไปวัดไปวามีไปหาพระหาเจ้า ถ้าหาพระ หาเจ้านะ ถ้าพระเจ้าที่เป็นธรรมๆ นะ นี่ถ้าไม่เป็นธรรมเขาก็ไปตามประเพณีวัฒนธรรมไปทำบุญกุศลนะ ไปกราบไหว้บูชา ไปอ่อนน้อมขอ ขอให้พ้นจากทุกข์ ขอให้ชีวิตรุ่งเรือง เขาก็ไปขอของเขาอย่างนั้น

ถ้าเขาไปวัดไปวาที่มีครูบาอาจารย์ที่ดั่งงาม เขาก็ให้ธรรมะใจ เวลาให้ธรรมะๆ เห็นใหม่ สิ่งทีธรรมะนี้ เวลาคนเจ็บไข้ได้ป่วย ไปโรงพยาบาล เวลาคนที่มีความทุกข์ความยากก็ไปวัดไปวา เห็นใหม่ ไปวัดไปวามันก็เหมือนจิตแพทย์ จิตแพทย์เนี่ย จิตแพทย์เขารักษาทางจิตใจ

เวลาที่จิตมันทุกข์มันยากขึ้นมา จิตที่เวลามันทุกข์มันยากมันบีบคั้นจนขาดสตินะ คนขาดสติ เวลาคนขาดสติ คนไม่มีสติ เห็นใหม่ ดูตามถนนสี่แยก ตามถนนหนทาง เห็นใหม่ เวลาคนบ้า คนบ้าเขาอยู่ของเขา เขาหิบบเขาจิบของเขาอยู่อย่างนั้น มันอยู่อย่างนั้นแล้วเขาไม่สนใจอะไรเลย นั่นขาดสติไปเลย

แต่ของเรา ของเราเวลามันมีกิเลสตัดทอนความทะยานอยาก เวลาที่มีความทุกข์ความยากขึ้นมา มันก็ยังมียังอำนาจวาสนาที่ยัง ประคองหัวใจเราไว้ได้ไง ว่าคนมีกายกับใจๆ เวลาร่างกายที่มันเจ็บไข้ได้ป่วยขึ้นมาเขาก็ไปหาหมอ ไปหาหมอ หมอก็บอกว่า การเจ็บไข้ได้ป่วยก็พฤติกรรม การอยู่การกินของเราเนี่ยแหละ มันจะให้ความเจ็บไข้ได้ป่วยอย่างนั้น เวลาเราทุกข์เราอยากขึ้นมาไปหา พระ พระก็พูดถึงธรรมะ เรื่องธรรมะ เห็นใหม่ เพราะจิตใจที่ มันมีความคิดกดดันตัวเอง มีกิเลสตัดทอนความทะยานอยาก เวลามันกระตุ้นหัวใจขึ้นมา นั่นก็เป็นกิเลสในหัวใจของตน

เวลาให้ธรรมะๆ เวลาให้ธรรมะ เห็นใหม่ ถ้าเราศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปครูบาอาจารย์ ที่ให้ธรรมๆ ให้ธรรมขึ้นมาทำให้สติปัญญา ให้มีสติมีปัญญา

ให้ ผีกัดๆ เวลาผีกัดขึ้นมาถ้าคนที่มีอำนาจวาสนาเขาก็อยากประพฤติปฏิบัติแล้ว เอ้อ! ครูบาอาจารย์ที่เป็นธรรมๆ สรรพสิ่ง ในโลกนี้เป็นสมบัติสาธารณะ สมบัติสาธารณะนะ มันเป็นเรื่องตามสมมุติ เป็นจริงๆ นี่แหละ

เกิดจริงๆ เราเกิดจากพ่อแม่ เพราะอะไร เพราะว่า กรรมจำแนกสัตว์ให้เกิดต่างๆ กัน เรามีเวรมีกรรมเราถึงมาเกิด เวลาเราเกิด เราปฏิเสธการเกิดอย่างนี้ไม่ได้ แต่เวลาเกิดแล้วเกิดในประเทศอันสมควร เกิดจากพ่อแม่ที่ดั่งามหรือไม่ เกิดจาก พ่อแม่ที่ดั่งาม เห็นไหม คนเกิดทั้งโลกเลย นับถือพระพุทธศาสนาเท่าไร แล้วนับถือพระพุทธศาสนาในทะเบียนบ้านเท่าไร แล้วนับถือพระพุทธศาสนา เห็นไหม นักประพฤติปฏิบัติมากมายปฏิบัติไป ๕ ปี ๑๐ ปี แล้วเลิกปฏิบัติแล้วกลับไปกลับมา กรรมฐานม้วนเสียใจ พับไปพับมาอยู่อย่างนั้น ไม่มีสิ่งใดเป็นขึ้นเป็นอันเลย มันมีมากมายคนที่กระทำแล้วไม่จริงจัง แล้วกระทำไปไม่ได้แล้วโทษใคร เวลาโทษใครๆ

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเล็งญาณๆ นี่แหละ เล็งญาณคนที่มีอำนาจวาสนา ไม่มีอำนาจวาสนานี้ ถ้ามีวาสนาขึ้นมา ถ้าจิตใจเขาเป็นธรรมได้ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแสดงธรรม ขึ้นมา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเวลาไปโปรดปัญจวัคคีย์ เทศนาว่าการขึ้นมา พระอัญญาโกณฑัญญะมีดวงตาเห็นธรรม อีก ๔ นักบวชไม่ได้ ไม่ได้เพราะจิตใจเขาไม่เป็นไง เขาคิดไม่ได้ เขาทำไม่ได้ นี่ร้อยสัตว์ชนสัตว์ในหัวใจดวงนั้นไง

ถ้ามันเป็นจริง ถ้ามันเป็นจริงมันเป็นหัวใจดวงนั้นไง ถ้าหัวใจดวงนั้น เห็นไหม ถ้ามีวาสนา เห็นไหม คำว่า “วาสนาๆ” เราไม่ต้องไปทุกข์ใจร้อนใจใดๆ ทั้งสิ้น วาสนาเกิดจากการกระทำทั้งสิ้น ถ้าไม่มีวาสนาเราก็ไม่มีศรัทธามีความเชื่อ ถ้าไม่มีวาสนา เราก็ไม่ศึกษาพระพุทธศาสนา

ถ้ามีวาสนา เห็นไหม คนเขาไปเที่ยวตามสุขตามสบายของ เขา เขาว่าเป็นบุญกุศลของเขา นั่นเพราะความรู้สึกนึกคิด เพราะสามัญสำนึก เขาว่าอันนั้นเป็นสุขของเขา นั่นเพราะความคิดของเขาอย่างนั้นไง แต่ความสุขของเราๆ สิ่งนั้นเราไม่ไปทำ มันทำให้เสียสุขภาพ คนเราไปงานรื่นเริงไปดื่มสุราเมรัย มันก็เอาสิ่งที่เป็นแอลกอฮอล์เข้าร่างกาย มันไปทำให้เกิดโรคภัยไข้เจ็บทั้งสิ้น เสียทั้งทรัพย์ เสียทั้งเวลา เสียหมดเลย แต่เขามีความสุข

นี่พูดถึงทัศนคติ พูดถึงอำนาจวาสนาที่คนมองโลกไง ถ้าคนมองโลกแตกต่างกัน เห็นไหม แต่ถ้าเรามีอำนาจวาสนาไปวัดไปวา ไปวัดไปวา เห็นไหม ไปฝึกหัดเดินจงกรม นั่งสมาธิ

ภาวนา เวลานั่งสมาธิภาวนานะ เวลาแรงเสียดสีของโลกก็บอก “พวกนี้ เศษตั้งค์หาย มันเดินหา เศษตั้งค์” เวลาเขานะ เขาแปลกประหลาดนะ เขาไม่รู้จักรักเดินจงกรม เขาแบบ “เฮ้ย! เอ็งเดินไป เดินมาทำไม เอ็งเดินเหมือนคนบ้า”

นี่ก็เหมือนกัน เหมือนกับถ้าเราประพฤติปฏิบัติไง ถ้าเราประพฤติปฏิบัติขึ้นมาถ้าเราขาดสติ เราทำสิ่งใด เห็นใหม่ เวลาหลวงตาพระมหาบัวท่านเหน็บเอา “เดินจงกรมโง่ยิ่งกว่าหมาตาย” คำว่า “โง่ยิ่งกว่าหมาตาย” สิ่งที่เกิดเดินจงกรมเดินไปเดินมา เดินหาเศษตั้งค์ เวลาเดินไปเดินมา เดินโดยขาดสติ โดยที่ไม่มีสติปัญญา โง่อย่างกับหมาตาย

คำว่า “หมาตาย” หมามันตายแล้วมันจะมีความรู้สึกนึกคิดได้อย่างไร แล้วเราเป็นคนมีสามัญสำนึกมีทัศนคติที่ดีงาม แล้วไปวัด ไปวัดไปประพฤติปฏิบัติเดินจงกรมโง่อย่างกับหมาตาย ถ้ามันได้สติสัมปชัญญะมันก็กลับขึ้นมาให้มีความรู้สึกนึกคิด ถ้ามีความรู้สึกนึกคิดเดินจงกรมด้วยสติปัญญาสมบุรณ์แบบของเรา สมบุรณ์แบบของเรา เห็นใหม่ แล้วมีอุบาย อุบายวิธีการ เดินจงกรม นั่งสมาธิภาวนา

ดูสิ เวลาเจ้าชายสิทธัตถะเวลาศึกษาคันคั่วอยู่ไ้ สมบัติ ๖ สมบัติ ๘ อาฬารดาบส อุทกดาบส เห็นใหม่ รับประกันเลยว่าเจ้าชายสิทธัตถะได้สมบัติ ๖ สมบัติ ๘ แล้วเจ้าชายสิทธัตถะไม่ต้องการ

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เห็นใหม่ เวลาแสดงธรรม แสดงธัมมจักขุ ฆาตัง สองส่วนที่ไม่ควรเสพ อตตกิลมถานุโยค กามสุขัลลิกานุโยค พระพุทธศาสนา องค์-สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเวลาตรัสรู้ ตรัสรู้ทางสายกลาง ทางสายกลาง เห็นใหม่ ศีล สมาธิ ปัญญา ดำริชอบ งานชอบ เพียรชอบ ระลึกชอบ ความชอบธรรม ทางสายกลาง

แล้วทางสายกลางอยู่ไหนล่ะ จะไปเพชรเกษมหรือจะไป พหลโยธินทางสายไหน ไฉนมันทางคมนาคม ทางคมนาคมมันไปมันยังหลงทาง มันไปมันยังเกิดอุบัติเหตุ แล้วทางสายไหนล่ะ

นั่นเวลาเวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะ เกิดที่ไหนล่ะ ทางสายไหน นี่ไง ว่าทางสายกลางๆ หาทางไม่เจอ หาทางไม่เป็น แล้ว ไม่รู้จักทาง เวลาไม่รู้จักรักทาง เวลาศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เราก็สร้างอารมณ์ “มันเป็นอย่างนั้น มันเป็นอย่างนั้น” มันก็คิดกันไป

เวลาหลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น เห็นใหม่ เวลาครูบาอาจารย์ที่ท่านประพฤติปฏิบัติมา เวลาท่านประพฤติปฏิบัติมาท่านก็ ล้มลุกคลุกคลานมาทั้งสิ้น แต่ด้วยอำนาจวาสนาของท่าน กิ่งพุทธกาลศาสนาจะเจริญอีกหนหนึ่ง กิ่งพุทธกาลศาสนาจะเจริญอีกหนหนึ่ง ก็เจริญจากหลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นนี่แหละ เพราะหลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น ท่านประพฤติปฏิบัติตามความจริงของท่านขึ้นมาได้ เวลาท่านประพฤติปฏิบัติขึ้นมาตามความเป็นจริงได้ ท่านถึงสร้างธรรมทายาทๆ ถ้าสร้างธรรมทายาทต้องให้มันเป็นธรรม เป็นธรรมขึ้นมา ท่านถึงให้มีข้อวัตรปฏิบัติไป

ข้อวัตรปฏิบัติๆ นี่ไง การว่าข้อวัตรปฏิบัติขึ้นมา เราก็ฝึกหัดของเราไป เราฝึกหัดของเราเห็นใหม่ เราจะฝึกหัดทำความสงบของใจเข้ามา ทำความสงบของใจเข้ามา ทำไม่ต้องทำความสงบของใจเข้ามา ก็หาทางสายกลางนี่แหละ ใ้ทางสายกลาง มั่นกลางที่ไหน มั่นกลางที่เพชรเกษมหรือกลางพหลโยธิน มั่นกลางที่ไหน นั่นเวลามันส่งออก มันส่งออกป้อน แล้วมันก็จะเอาข้อวัตรปฏิบัติมาอ้างอิงทั้งนั้น เวลากิเลส กิเลสมันปลิ้นปล้อนนะ

**ถ้ามันเป็นความจริงขึ้นมา ข้อวัตรปฏิบัติขึ้นมา เรามีวัตรปฏิบัติ เห็นใหม่ เราไปวัดไปวา เราไปอยู่วัดมันก็มีกตึก กตึกนั่นแหละคือข้อวัตรปฏิบัติ แล้วกตึกเป็นข้อวัตรปฏิบัติ มันเป็นธรรมใหม่ ถ้ามันไม่เป็นธรรม มันไม่เป็นธรรมเพราะอะไร ไม่เป็นธรรมเพราะว่าเรามาจากโลกนี้ เรามาจากโลกมันต้องเป็นอย่างนั้นๆ เราคาดหมายไปหมดละ**

เวลาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านะ ฤดูแล้ง ฤดูฝน ฤดูหนาว ฤดูร้อน เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เห็นใหม่ ให้พระอานนท์ออกแบบจีวรพระ ออกแบบเป็นคันทนาของชาวมคธนคร แล้วองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ขึ้นไปในที่อากาศเย็นใจ ห่มผ้าจีวร ๑ ชั้น สังฆาฏิ ๒ ชั้น เอ้อ! อย่างนี้พอดี

**นี่ไง ถ้าจะ ๓ ฤดูแล้ง แต่พระกรรมฐานก็ใช้ผ้า ๓ ผืน ผ้า ๓ ผืนดำรงชีพของพระอยู่ได้แล้ว ถ้าผ้า ๓ ผืนดำรงชีพของ พระอยู่ได้แล้วนี่มันเป็นที่พักที่อาศัยเท่านั้น แต่ถ้ามันเป็นวัตรปฏิบัติขึ้นมาเพื่อสัจจะเพื่อความจริงขึ้นมา มันต้องให้พยายามฝึกหัดหัวใจของตนให้เข้ามาสู่ความสงบในใจของตน เข้ามาสู่ ความเป็นสัมมาสมาธิ ถ้ามันเป็นสัมมาสมาธิได้ๆ มันมีความสุขความสงบของมัน**

คนทำสมาธิเป็น ทำสมาธิไม่เป็นนั่นนะ โดยปัจจุบันนี้สิ่งที่เพราะว่าโลกมันเจริญไป คำว่า “โลกเจริญ” คือการศึกษามันเจริญ การศึกษาเจริญ ทางวิทยาศาสตร์มันเจริญ นี่คนศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เดียวนี้ไม่ต้องไปวัดไปวาทั้งสิ้น มันมีอยู่ใน

คอมพิวเตอร์หมดละ จะศึกษาอย่างไรก็ได้ เราจะดูแลอย่างไรก็ได้ แล้วเวลาปฏิบัติไปมันก็เป็น สัญญาอารมณ์ของเรา ไปทั้งสิ้น เวลาสัญญาอารมณ์ของเราไปทั้งสิ้น มันเป็นอารมณ์ๆ มันไม่ใช่ความจริง

ศีล สมาธิ ปัญญา เวลาปัญญามันเกิดขึ้น ปัญญามันเกิดขึ้นนะ ถ้าคนที่ยังภาวนาไม่เป็น แล้วถ้ามีครูบาอาจารย์ที่เป็นธรรมๆ สัทธาจิตท่านให้กำหนดพุทธานุสติๆ พุทธานุสติ เห็นใหม่ กำหนดพุทโธ หายใจเข้านี่กพุท หายใจออกนี่กโธ หายใจเข้านี่กพุท หายใจออกนี่กโธ หายใจเข้าเพราะอะไร เพราะหายใจเข้านี่กพุท หายใจออกนี่กโธ เพราะจิตมันกำหนด กำหนด หายใจเข้า หายใจออก มันถึงเป็นพุทธานุสติ

ถ้าจิตมันไม่กำหนด พลังๆ เผลอๆ ใจ ปฏิบัติใจอย่างกับหมาตาย หมามันนอนตายอยู่นั่นนะ เราปฏิบัติก็ปฏิบัติแบบคนไม่มีสติไม่มีสัมปชัญญะ ไม่มีการรับรู้อะไรเลยหรือ จิตใจมันไม่เป็น อะไรเลยใช่ไหม เวลาตั้งใจมันตั้งใจจริงๆ ทั้งสิ้น เวลาทำไปๆ แล้วเหม่อลอย ทำไปแล้วมันเสื่อมสภาพ ทำไปแล้วมันจับต้น ชนปลายสิ่งใดไม่ได้ มันก็เป็นกรรมของสัตว์เฝ้า

“แล้วถ้าปฏิบัติสิ่งนี้ไม่ได้ ก็ใช้สติปัญญา สติปัญญาที่ว่า ศาสนาพุทธเป็นศาสนาแห่งปัญญา ศาสนาแห่งปัญญาใช้สติปัญญากันๆ” ปัญญา ปัญญาอย่างนั้นมันเป็นปัญญาสามัญสำนึก ปัญญาของโลกนี้ มันเป็นสมมุติ

ถ้าเป็นครูบาอาจารย์ที่เป็นนักปฏิบัติท่านจะบอกเลยว่า นั่นนะโลกีย์ปัญญา ปัญญาโลกๆ ปัญญาโลกๆ ตรีกิในธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็ปัญญาโลกๆ เวลาใช้ปัญญาไปๆ ปัญญาสูงสุดมันเป็นปัญญาอบรมสมาธิ มันตรีกิในธรรมะ ถ้ามี สติปัญญาเท่าทันมันนะ มันก็จะมาหยุด หยุดให้เป็นสัมมาสมาธิได้

ถ้าสัมมาสมาธิได้ แต่คนมันไม่รู้ มันไม่เข้าใจใดๆ มันไม่รู้ไม่เข้าใจมันว่าสิ่งนั้นมันเป็นการประพฤติปฏิบัติธรรมะแล้ว สิ่งนั้นมันเป็นการประพฤติปฏิบัติธรรมแล้วมันหยุดได้ มันวางได้ “โอ๊ย! มันวางแล้ว มันวาง ธรรมะมันมีอยู่โดยดั้งเดิม ธรรมะมันมีอยู่แล้ว ไม่ต้องตื่นไม่ต้องนอน ไม่ต้องขวนขวาย” ใ้พวกภาวนาไม่เป็น พวกนี้พวกภาวนาไม่เป็น

ถ้าเป็นปัญญาทางครูบาอาจารย์ที่เป็นธรรมๆ โลกีย์ปัญญา มันก็เป็นการทำสมณะ มันก็เป็นการทำความสงบอย่างหนึ่ง แต่! แต่ศีล สมาธิ ปัญญา ทางสายกลาง พระพุทธศาสนาเป็นศาสนา แห่งปัญญา ศาสนาแห่งปัญญาแต่ปัญญามันเป็นภาวนามยปัญญา ปัญญาในทางสายกลาง ทางสายใหม่ ทางสายใหม่ที่องค์สมเด็จพระ

**พระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นใครหรือคั่นคั่นคว่ำแสวงหามา** มันไม่ใช่ความเชื่อตามลัทธิการ  
 อ่อนวอนขอของศาสดาต่างๆ ที่มีอยู่ก่อนครั้งพุทธกาล ถ้ามันเป็นจริงๆ มันเป็นเรื่องขึ้นมาในใจ  
 ขององค์-สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ทางสายกลางๆ มันก็เริ่มต้นขึ้นมาจากใจ ใจของตนก่อน  
 ใจ

ธรรมะ ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นเรื่องขององค์สมเด็จพระ  
 สัมมาสัมพุทธเจ้า ธรรมและวินัยเป็นศาสดาของเรา ศาสดาไม่ใช่เรา เราจะประพฤติปฏิบัติมัน  
 ต้องให้เป็นความจริงของเราขึ้นมา ถ้ามันเป็นความจริงขึ้นมา ถ้าจิตมันสงบระงับเข้ามา มันสงบ  
 ระงับเข้ามาถ้ามันเป็นจริง แล้วถ้ามันรู้มันเห็นของมัน คนที่มีวาสนาองค์สมเด็จพระสัมมาสัม  
 พุทธเจ้าเล็งญาณไป

ถ้าจิตสงบแล้ว เห็นไหม ให้น้อมไปสู่กาย สู่วทนา สู่อุจเฉต สู่อารมณ์ ให้น้อมไปๆ ถ้ามันน้อม  
 ไปได้มันเห็นความจริงของมัน ถ้ามันเห็นความจริงของมัน มันจับต้องของมันได้ไง ถ้ามันจับต้องของมันได้  
 มันเห็นกิเลสของมันไป ถ้ามันเห็นกิเลส มันเห็นกิเลสมันใช้สติ ใช้ปัญญาพิจารณาของมันไป นี่  
 เห็นกิเลสๆ เวลาเห็นกิเลสแล้ว กิเลสถ้ามันจับต้องมันได้มันจะ มันรู้เลยว่านี่ภาคปฏิบัติ คำว่า  
 “ภาคปฏิบัติ” มันเป็นวิปัสสนาธุระ

คันถธุระคือการศึกษาศึกษา ปริยัติคือการศึกษาศึกษามาแล้วปฏิบัติ ปฏิบัติพอเป็นร่องเป็น  
 รอย พอมันเป็นพิธี แล้วปฏิบัติ ไม่ได้เป็นขึ้นเป็นอันขึ้นมา นี่กตเอาในพระไตรปิฎก กตเอาใน  
 คอมพิวเตอร์ แล้วสำนักปฏิบัติมีครูบาอาจารย์ ถ้าครูบาอาจารย์ที่ไม่เป็น ถ้าครูบาอาจารย์ที่ไร้  
 สาระ ที่ไม่รู้จักต้นจักปลาย ไม่รู้จักหนทาง มันสอนใครไม่ได้หรอก “**พอมันใช้สติใช้ปัญญาไป  
 แล้ว มันจะรู้ มันจะเท่า ธรรมะมันมีอยู่แล้ว ไม่ต้องขวนไม่ต้องขวย**” แล้วคิดว่าตัวเอง  
 ปฏิบัติแล้วนะ เวลาปฏิบัติไปแล้ว เวลามันเป็น สัจจะอารมณ์ มันเป็นอารมณ์หนึ่ง อารมณ์ที่  
 เกิดขึ้นจากการตรึกในธรรม จากการที่ควบคุมดูแลใจก็เท่านั้น

แต่ถ้ามันเป็นจริงๆ ถ้าจิตมันสงบระงับมันเป็นสัมมาสมาธิ สัมมาสมาธิๆ สัมมาสมาธิ  
 เห็นไหม **สัมมาสมาธิเป็นกุญแจจะเปิดเข้าไปสู่สังขารธรรมนี้** ถ้ามันสังขารธรรม ถ้ามันเห็นกาย  
 เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรมตามความเป็นจริง ถ้ามันจับต้องของมันได้ ถ้ามันจับต้องได้แล้วถ้า  
 จิตมีกำลังนะ จิตมีกำลังมันจับต้องได้ แล้วมันใช้สติปัญญาดำเนินการต่อเนื่องไปได้

**วิปัสสนาคือการรู้แจ้งในจิตของตน รู้แจ้งในกิเลสต้นหาความทะยานอยาก** เวลา  
 กิเลส กิเลสกับธรรมมันเริ่มดำเนินการ ต่อไป พอมันดำเนินการต่อไปมันจะมีภาวนามยปัญญา

แล้ว ถ้าเกิดภาวนามยปัญญา เวลาปัญญามันเกิดขึ้น เกิดขึ้นจาก สัมมาสมาธิ นี่กองทัพธรรมๆ มันจะเกิดปัญญา เกิดปัญญาจากสัมมาสมาธิ ทางสายกลางๆ ที่วิปัสสนาแยกแยะ นี่กิเลส ตัณหาความทะยานอยากที่มันแยกแยะ

กิเลสคืออะไร?

สักกายทิฏฐิ วิจิกิจจา สิ้นพตปรามาส กิเลสคือตัณหาความทะยานอยาก กิเลสคือ สมุทัย เวลามันจับต้องมันพิจารณาของมัน เวลามันต่อต้าน เวลากิเลสมันพองตัวนะ กิเลสพญามาร ไร ครอบครวัของมารไร เจ้าวัฏจักรไร ผู้ที่ครอบงำหัวใจของ สัตว์โลกที่มันทุกข์มันยากอยู่นี้ ไร

เวลามันพิจารณาซ้ำพิจารณาซาก เห็นไหม มันพิจารณาแล้วพิจารณาเล่า พิจารณาแล้วพิจารณาเล่าเพราะอะไร เพราะ นี่คือวิปัสสนาญาณ นี่คือวิปัสสนาธุระ วิปัสสนาธุระมีครูบา-อาจารย์ที่เป็นธรรมๆ ท่านจะคอยคุ้มครอง คอยดูแล คอย ส่งเสริม คอยพิจารณาไป ถ้ามันเป็นจริงๆ มันเป็นจริงเพราะ มีการกระทำ มันเป็นจริง เพราะมันเกิดขึ้น

มันเป็นจริง พระอัญญาโกณฑัญญะมีดวงตาเห็นธรรม มีดวงตาเห็นธรรมเพราะมันเกิดการกระทำอย่างนี้ เกิดกิจจญาณในใจอย่างนี้ มันจะเป็นความจริงอย่างนี้เกิดขึ้นมา ถ้ามันเกิดขึ้นมา ถ้ามันยังไม่จริง ปัญจวัคคีย์ทั้ง ๔ ก็ฟังเหมือนกัน คิดเหมือนกัน เป็นเหมือนกัน แต่ไม่เป็น มันไม่เป็นไร มันไม่เป็นก็ไม่มีความจริง ไร

แต่เวลามันเป็น มันเป็นมันพิจารณาซ้ำพิจารณาซาก เวลามันขาด! ขาด สมุจเฉทปหาน สิ่งใดสิ่งหนึ่งมีการเกิดขึ้นเป็นธรรมดา สิ่งทั้งหลายทั้งปวงต้องดับเป็น ธรรมดา ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค นิโรธๆ คือการดับทุกข์ ดับทุกข์ ดับทุกข์ ดับทุกข์คือ ขณะ ขณะคือนิโรธ นิโรธคือประหาร การประหารกิเลสไร

การประหารด้วยสติด้วยปัญญานะ กิเลสเราก็เห็นกิเลส จริงๆ นะ คนเห็นกิเลส จอมปลอม กิเลสมันปลิ้นปล้อน มันหลอกมันลวงร้อยแปด แล้วล้มลุกคลุกคลานๆ นะ

แต่ถ้าคนเห็นจริง เห็นจริงมันจับต้องได้จริงๆ เห็น แค่เห็น เห็น จับต้อง จับต้อง มันต้องมีกำลังของสัมมาสมาธิเป็นพื้นฐาน เวลาสัมมาสมาธิเป็นพื้นฐาน แล้วเวลา ยกขึ้นสู่วิปัสสนาปัญญา มันก้าวเดินไป ปัญญาๆ ไร ถ้าปัญญามันเกิดขึ้นมันแตกต่าง

กับโลกิยปัญญา ร้อยแปด เวลาปัญญา มันเกิดขึ้นมา ถ้ามีสัมมาสมาธิ เป็นพื้นฐานมันแยก มันแยก ความคิดมันพิจารณากาย กาย แปรสภาพให้เห็น เวลาพิจารณาเวทนา เวทนา เราไม่ใช่เวทนา มันโง่มันฉลาดกว่าเวทนา หรือมันซื่อป้อมกว่าเวทนา เวลาจิตมันเสื่อม จิตมันเศร้าหมอง จิตมันผ่องใส เวลาเป็นธรรม ๆ ธรรมร้อยแปด ความรู้สึกนึกคิดร้อยแปดเวลาพิจารณาไป

เวลามันขาด ชั้น ๕ ไม่ใช่เรา เราไม่ใช่ชั้น ๕ ชั้น ๕ ไม่ใช่ทุกข์ ทุกข์ไม่ใช่ชั้น ๕ นี่เวลาขาด กิเลสขาด! กิเลสเป็นกิเลสจริงๆ นะ ขาดจริงๆ เห็นจริงๆ แล้วถ้ามันขาดไปแล้ว อกุปปธรรม ใจมันเป็นธรรมๆ นี่พาดกระแสนะ พระโสดาบันพาดกระแส ถ้าพาดกระแสนี้ยังมีคุณธรรมนะ ยังเคารพธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แล้วเป็นบาทเป็นฐานไป

แต่ถ้ามันเป็นปัญญาอบรมสมาธิ มันใช้ปัญญาโดยสามัญ สำนึก ปัญญาโดยมันวางหมดแล้วๆ เนี่ย มันไปให้ค่าไป มันเลยกลายเป็นกิเลสเสรีเลย ต่อไปนี่เสรีภาพของกิเลส เวลาทาง โลกทางตะวันตก เห็นใหม่ การค้าเสรี การค้าเสรีแล้วมันเสรีใหม่ เสรีถ้ากูได้ประโยชน์ ถ้ากูไม่ได้ประโยชน์กูไม่เสรีกับมึง กูออก กูฎกติกาช่มชืดทันทีเลย

นี่ก็เหมือนกัน เวลาพิจารณาไปๆ เพราะอะไร เพราะภาวนาไม่เป็นไง ไม่มีครูบาอาจารย์ที่เป็นไง แล้วไปฝึกหัดกับ ครูบาอาจารย์ เห็นใหม่ ไปอยู่กับครูบาอาจารย์ก็เอาชื่อเอาเสียงครูบาอาจารย์มาครอบหัวไว้ไง แล้วเวลาปฏิบัติไม่เป็นขึ้นมา เห็นใหม่ ปฏิบัติไม่เป็นมันก็เลยกลายเป็นกิเลสเสรี กิเลสเสรีคือเสรีของกิเลส กิเลสจะปลิ้นจะปล้อนจะพลิกจะแพลงอย่างไรก็ได้ ไม่ต้องทำอะไรเลยก็ได้ เพราะเป็นกิเลสเสรีไง มันไม่ใช่ธรรมะสังฆธรรม

ถ้าธรรมะเป็นสังฆธรรม เห็นใหม่ เวลามันเริ่มต้น ท่ามกลางและที่สุด พอเริ่มต้น ท่ามกลาง และที่สุดแล้วมันสุดตามความ เป็นจริง แล้วสุดตามความเป็นจริงแล้วมันจะเคารพ มันจะบูชา คนที่เป็นธรรมๆ หัวใจที่เป็นธรรม กิริยาของความเป็นธรรมนะ มันไม่มีติดมีดิน ไม่มียกยกย่อนไป

หลวงปู่มั่นท่านพูดไว้ไง คนที่เดินตามมันก็มี แต่ไอ้พวก แชนหน้าแชนหลังๆ ถ้าแชนหน้าแชนหลังเพราะอะไร เพราะมันกิเลสเสรีไง กิเลสเสรีมันไปเห่อเหิมทะเยอทะยาน มันไปค้าชุกกิเลสให้มันฟูขึ้นใจ แล้วกิเลสมันฟูขึ้นมามันก็เป็นมารยาสาไทย เห็นใหม่ เป็นมารยานะ เป็นพระกรรมฐาน เป็นผู้ปฏิบัติธรรม ปฏิบัติธรรมสำนักครูบาอาจารย์ที่มีธรรม มีธรรม มีธรรมที่สำนักเขา สำนักเขาปฏิบัติเขามีธรรมของเขา ครูบาอาจารย์ที่มีธรรมๆ ท่านก็ประพฤติปฏิบัติธรรม

ตามความเป็นจริง ท่านเป็นสังฆกรรมขึ้นมา ท่านไม่ ปฏิบัติโดยมารยาสาไทยให้เป็นกิลเลสรีหรือ

กิลเลสรีนะ มันเหยียบย่ำทำลายหัวใจดวงนั้น ดวงใจที่ประพฤติปฏิบัติไม่เป็นนั้นนะ มันไม่รู้จักไม่รู้รอบขอบชิด มันไม่รู้ กาลเทศะ มันไม่รู้ที่สูงที่ต่ำ มันมีสูงมีต่ำด้วยหรือ ก็ฝ่าเท้ากับศีรษะไง ฝ่าเท้าเขาเอาไว้เดิน ฝ่าเท้าที่ต่ำก็สำคัญ ที่สูงก็สำคัญ ที่ต่ำเอาไว้เดิน เดินจงกรม นั่งสมาธิภาวนา เขาใช้เท้าเดิน เวลาบริหารจัดการเขาใช้สมอง ที่สูงที่ต่ำมันมี แล้วที่สูงที่ต่ำใช้ตามสังฆะตามข้อเท็จจริง ถ้ามันเป็นธรรมนะ

ถ้ากิลเลสรีมันทำลายทั้งสิ้น มันทำลายแม้แต่วัตรปฏิบัตินะ วัตรปฏิบัติ เห็นใหม่ เวลาวัตรปฏิบัติ ถ้าสังฆะความจริง เห็นใหม่ ครูบาอาจารย์ที่ท่านประพฤติปฏิบัติขึ้นมา เวลาปฏิบัตินะ ไม่มี สิ่งใดสำคัญไปกว่าในการประพฤติปฏิบัติ งานสิ่งใดก็แล้วแต่จะมาเบียดบังหรือมากระทบกระทั่งเกี่ยวกับการปฏิบัติไม่ได้

ธรรมทายาทๆ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมา ตรัสรู้ธรรมขึ้นมาก็ที่โคนต้นโพธิ์นั้นไง ปฐมยาม มัชฌิมยาม ปัจฉิมยาม เวลาเป็นสังฆะจะเป็นความจริง เป็นความจริงขึ้นมาในการกระทำอันนั้นขึ้นมาจริง เวลาพระกรรมฐาน องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นพระกรรมฐานองค์แรก ถ้าเป็นพระป่าๆ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นพระป่าองค์แรก เพราะท่านตรัสรู้อยู่โคนต้นโพธิ์นั้นในป่านั้น

ท่านวางธรรมวินัย ธรรมวินัย เห็นใหม่ เวลาประพฤติปฏิบัติขึ้นมามันอยู่ที่อำนาจวาสนาของคนใด คนที่ไม่มีอำนาจวาสนาขึ้นมาให้ท่องจำๆ ให้ศึกษาธรรมวินัยให้ท่องจำ แล้วพยายามฝึกฝนของตน แล้วฝึกฝนของตนแล้วเวลาผิดเวลาถูก ขึ้นมาถึงบัญญัติวินัยขึ้นมา ถ้าบัญญัติวินัยขึ้นมา เห็นใหม่ แล้วอนุบัญญัติๆ เพราะอะไร เพราะมันกระเสือกกระสน มันทนไม่ได้ กระเสือกกระสนเรื่องอวดอุตริ เรื่องธรรมะ กระเสือกกระสนเรื่องลาภเรื่องสักการะในสงฆ์

นี่บัญญัติๆ บัญญัติขึ้นมา อนุบัญญัติๆ ขึ้นมา อนุบัญญัติขึ้นมาก็ปราบปรามไ้พวกหน้าด่าน ไ้พวกที่เห็นแก่ตัว ไ้พวก กิลเลสรี มันว่ามันเสรี มันเท่าเทียม มันทัดเทียม ทัดเทียมกับธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระมากมาย มหาศาลจะพยายามกล่าวตู่ว่าตัวเองมีคุณธรรมเหมือนองค์-สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เนี่ยปาราชิก ๔ ไ้

นี่ก็เหมือนกัน ไ้พวกกิลเลสรีมันไม่เข้าสู่สังฆกรรมเลย มันไม่เข้าเลยเพราะอะไร เพราะทำสมาธิไม่เป็นไง สมาธิ แค่ทำสมาธิมันจะแบ่งแยกความถูกต้องความผิดแล้ว เพราะอะไร เพราะ

ทำไมสมาธิลงไม่ได้ สมาธิลงไม่ได้ ดูเทวทัตสิ เทวทัตนะพอปลงใจว่าจะทำลายสงฆ์ ปลงใจว่าจะทำลายองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เขาก็ได้ฉานสมาบัติเหมือนกัน เสื่อมหมดเลย เสื่อมหมด

แล้วผู้ที่มีธรรมๆ ผู้ที่ประพฤติปฏิบัติขึ้นมาถ้ามันกิเลสเสรีมันจะเอาสมาธิมาจากไหน แล้วสมาธิ ทำสมาธิไม่เป็น แล้วเริ่มต้น คือผิดหมดเลยไง กิเลสเสรี กิเลสเสรีแล้วแต่กิเลสมันจะยุมัน จะแห่ กิเลสมันจะพาไปว่าการประพฤติปฏิบัติต้องทำอย่างนี้ การประพฤติปฏิบัติมันจะเป็นผลอย่างนี้ แล้วมันเป็นผลตรงไหน มันไม่เป็นผลเพราะอะไร ไม่ต้องมีขณะไง

ถ้ามันเป็นผลๆ คูสิ หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น เวลา ธรรมทายาทๆ ท่านคุ้มครอง ท่านปกครองเอง สั่งไว้เลย **“หมั่นคุณะ ให้จำหลวงปู่ขาวไว้นะ หลวงปู่ขาวท่านได้ตรวจสอบ ได้สนทนาธรรมแล้วไง”** แล้วดูหลวงปู่ขาวสิ หลวงปู่ขาวนะ ในประวัติหลวงปู่ขาวท่านจะไปอยู่ที่ไหนก็แล้วแต่ ถ้าทำอะไรผิดพลาด ทำอะไรไม่เป็นธรรมๆ คึ้นนั้นท่านภาวนา หลวงปู่มั่นจะมาสนทนาในสมาธิเลย **“ทำไมทำอย่างนั้น ใ้มันก็ผิด ใ้มันก็ผิด”**

หลวงปู่ขาวท่านเล่าให้หลวงตาพระมหาบัวฟัง แล้วก็เขียนมาในปฏิปทาพระอูถองคกรรมฐานนั้นมากมาย หลวงตาพระ- มหาบัวท่านไปเมืองจันท์ เห็นไหม ไปเมืองจันท์ เวลาบิณฑบาต ออกบิณฑบาต ให้พระออกบิณฑบาตข้างนอก ท่านเป็นพระผู้ใหญ่ โดยสังคัมพระผู้ใหญ่ก็บิณฑบาตรอบวัดนั้น วันนั้นฝนตก ฝนตก เห็นไหม เวลาพระเดินกลับมา เพราะในชนบทเวลาแม่น้ำลำคลองเขาใช้ไม้ไผ่ลำเดียวข้ามแม่น้ำ แล้วจ้บราวเดินข้าม พระไปบิณฑบาต ลื่นตกลงไปในคลอง เวลากลับมาตอนเช้า เวลาท่านกลับมาเห็นเปียกหมดเลย

คำคึ้นวันนั้น หลวงปู่มั่นมาในนิมิต มาเทศน์หลวงตา พระมหาบัวเลย **“เป็นพระผู้ใหญ่ บิณฑบาตก็เอาเปรียบเขา เอาใกล้ เอาชิด แล้วก็ให้พระผู้น้อยไปทุกข์ไปลำบาก”** ถ้ามันเป็นธรรม ความเป็นธรรมๆ มันเคารพมันบูชา แล้วมันถึงมันเคารพบูชาโดยหัวใจไง แล้วหลวงปู่มั่นเวลาท่านมาโดยธรรม เลยละ มาโดยธรรมมาคอยทำให้มันถูกต้องๆ แล้วเขาเคารพบูชา เพราะอะไรละ เพราะมันเป็นธรรมไม่ใช่กิเลสเสรี

กิเลสเสรีมันอ้าง เวลากิเลสเสรีนะ ลูกศิษย์พระกรรมฐานสายหลวงปู่มั่น เนี่ยเป็นผู้บริหารจัดการ ในสังคัมของหลวงปู่มั่นยิ่งใหญ่นัก มันเป็นกิเลสเสรี มันไม่ใช่ธรรมะความเป็นธรรม

ความเป็นธรรมๆ ธรรมนี่ยิ่งใหญ่ นัก ความถูกต้อง ความถูกต้องชอบธรรม ยิ่งใหญ่นัก แล้วยิ่งใหญ่ไม่ใช่ยิ่งใหญ่นัก มันยิ่งใหญ่ในหัวใจใจ หลวงปู่ขาวท่านพูดประจำ “ทำสิ่งใด วางสิ่งใดไว้ที่ไหน ถ้ามันไว้ไม่เป็นที่ เป็นทาง คินนั้นหลวงปู่มันมาทันที” หลวงตาพระมหาบัวท่านทำสิ่งใดผิดพลาด หลวงปู่มันมาทันที หลวงปู่มันๆ หลวงปู่มันนิพพานไปแล้ว แล้วมาอะไร ถ้าใจมันเป็นธรรมใจ ไม่ใช่กิเลสเสรีใจ

กิเลสเสรีนี่มันวัตถุ กิเลสเสรี เห็นใหม่ มันสูงง เวลามัน สูงงขึ้นมาแล้ว แล้วมันทำลายวัตรปฏิบัติไป ทำสิ่งใดก็แล้วแต่ สิ่งว่าเป็นธรรมๆ ทางจงกรม การนั่งสมาธิรู้จักใหม่ หลวงตาท่านพูดนะ “ทางจงกรม เสือมันจะหมอบอยู่ในนั้นนะ” ทางจงกรมนะ คำพูดอย่างนี้ คำว่า “เสือหมอบ” ท่านพูดเอง

เราพูดอย่างนี้ไป คนข้างนอกเขาจะคิดว่า “แห่ม! ในวัด ในวามันจะเป็นทางจงกรม มันจะมีป่ามีเขาขึ้นบนทางจงกรม” มันไม่ใช่ มันไม่เดิน มันละทิ้ง คำว่า “ทางจงกรม เสือจะอาศัย อยู่ได้” แสดงว่า เอ็งปล่อยปะละเลย ปล่อยปะละเลยสิ่งที่จะสร้างสมธรรม ทายาท

แล้วถ้ามันเป็นธรรมทายาท หลวงปู่ขาวท่านมีทางเดิน จงกรม ๓ เส้นนะ หลวงปู่มัน เห็นใหม่ เวลาไปพิพิธภัณฑสถาน หลวงปู่มัน เขาล้อมไว้เลยเป็นที่เคารพบูชา เวลาหลวงตาพระมหาบัวท่านไปอยู่เมืองจันทน์ เห็นใหม่ ท่านบอกเลยนะ “ทางจงกรม ที่วัดของท่าน สุนัขมันยังไม่ข้ามเลย สุนัขมันเดินอ้อม” นี่สุนัขใจมันยังเป็นธรรมนะ มันไม่เดินก้าวข้ามทางจงกรมของพระ มันเดินอ้อมเลย นั่นสุนัขนะ แล้วขนาดสุนัขมันยังเคารพบูชาทางจงกรมของพระ แล้วพระเคยดูแล เคยรักษาใหม่ เสือมันจะเข้าไปนอนนะ

เห็นใหม่ ถ้ามันเป็นธรรมๆ สิ่งที่เป็นธรรมมันเคารพ มันบูชา มันเกิดจากหัวใจ เกิดจากคุณธรรมนะ มันเป็นสัจจะ เป็นความจริง มันเป็นธรรม มันดูแล้วมันรื่นเริง นี่เห็นใหม่ มันอบอุ่น มันเป็นสิ่งแสวงหา นี่เป็นธรรมนะ

พระพุทฺธ พระธรรม พระสงฆ์ พระพุทฺธ พระธรรม พระสงฆ์ ทำไมองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ากราบธรรมๆ กราบธรรมนั้นคือกราบสัจธรรมใจ ถ้าเกิดสัจธรรมขึ้นมาแล้ว เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแสดงธรรม “พระอรหันต์ ๖๐ องค์ พ้นจากบ่วงที่เป็นโลก และบ่วงที่เป็นทิพย์ เธออย่า ไปซ้อนทางกัน โลกนี้เขาเร้าร้อนนัก” ถ้าใจมันเป็นธรรมแล้ว เห็นใหม่ แม้แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็ยังยืนยั้น ด้วยยกย่องด้วย

ถ้ามันเป็นธรรมนะ สิ่งที่เป็นธรรมมันจะไม่เกิดไม่ขวาง ไม่ไปทำลายสิ่งใดที่มันควรจะเข้าสู่สัจธรรมอันนั้น นี่พระกรรมฐาน ๆ พระป่า ๆ พระป่าคือพระที่ประพฤติปฏิบัติ เวลาประพฤติปฏิบัติขึ้นมาเนี่ยเดินจงกรม นั่งสมาธิภาวนา ก็เพื่อแสวงหาหัวใจของตน ถ้าแสวงหาหัวใจของตน เห็นไหม นี่ทำสมาธิได้ ทำสมาธิไม่ได้ แล้วทำสมาธิได้ ๆ ทำสมาธิได้เป็นเพราะอะไร ทำสมาธิได้เพราะเรามีสติ เรามีคำบริกรรม มีการรักษา

รักษา เห็นไหม เวลารักษาขึ้นมาแล้วมันก็ไม่มีอาการคลุกคลีใด ๆ ทั้งสิ้น มันจะรักษาเพราะอะไร เพราะสิ่งที่มีผลกระทบต่อใจ เวลาจิตที่มันจะส่งออก ๆ ส่งออกเรามีสติสัมปชัญญะควบคุม ดูแลไว้ เวลาโดยปกติขึ้นมา เห็นไหม เราควบคุมดูแลไว้ หลวงตา ท่านสอนไว้ว่า “วัวผูกไว้ วัวเลี้ยงนี้เขาตอกเสาแล้วเขาผูกเชือกไว้ เวลาเขาจะใช้งาน เขาก็ไปที่เสานั้น แล้วปลดเชือกเอาวานั้น มาใช้” วัวปล่อยใจ วัวปล่อยนี้ทางอีสานเขาปล่อยเลี้ยงในป่า ถึงเวลาเขาปล่อยป่า

ถ้าเราเป็นนักปฏิบัติขึ้นมา เรามีสติปัญญา สติปัญญาก็เชือกผูกหัวใจนั้นไว้ เรามีสติมีปัญญา พระกรรมฐานในสมัยหลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นท่านกำหนดพุทโธ ๆ ทั้งวัน ทั้งคืน ผูกไว้ ผูกวัวตัวนั้นไว้ ผูกหัวใจนี้ไว้

นี่ไอ้เราเป็นฟาร์มใจ ปล่อย ปล่อยเลย นี่หญ้าฟาง เยอะแยะ ปล่อยเลย เดี่ยวมันจะได้เติบโตจะได้มีเนื้อหนังมังสา แล้วถึงเวลาแล้วบอก “นี่สมบัติเราๆ” จริงหรือ แค่พฤติกรรม แค่กิริยานี้พระกรรมฐานเขาก็รู้จักพระกรรมฐาน

พระกรรมฐานนี้แสดงธรรม ๆ เห็นไหม อบรมสั่งสอนเขาทั้งสิ้น แล้วใจของตนละ ใจของตนนะ คิดอย่างใดพูดอย่างนั้น ในวงกรรมฐานสิ่งที่สำคัญที่สุดคือการเทศนาว่าการ อ้าปากก็ รู้ว่าโง่ ฉลาด อ้าปากมานี้มันเป็นธรรมจริงหรือเปล่า เวลา แสดงธรรม ๆ พระกรรมฐานนะ การภาวนา แสดงธรรมอันดับที่ ๑ อันดับี่ ๒ นั่งตลอดรุ่ง

อันดับ ๑ มันเป็นเพราะอะไร การฟังธรรม ๆ มันมีความสงสัยไหม แล้วเวลาเราประพฤติปฏิบัติขึ้นมาเนี่ยสงสัยไหม ยิ่งกว่า สงสัย จะบอกว่าใครใครเลยละ เวลาเราปฏิบัติ เราสงสัยไหม เราสงสัยทั้งนั้น แล้วเวลาครูบาอาจารย์แสดงธรรม ๆ ใจ เวลา หลวงปู่มั่น เห็นไหม นี่ฟ้าร้องฝนมันตก เวลาท่านแสดงธรรม ๆ ขึ้นมาเนี่ย เราใคร่สงสัยเลย สงสัยขึ้นมา ว่าจิตเราเป็นอย่างไร จิตเราควรดำเนินอย่างไร

แล้วเราฟังธรรมๆ เห็นใหม่ นั่นนะไม้เท้า เดินตามนั้นเลย หลวงตาพระมหาบัวท่านพูดเลย “หลวงปู่มั่นเวลาเทศน์ว่าการมรรคผลนิพพานนี้หยาบจับเอาได้เลย” เพราะอะไร เพราะใจท่านเป็นธรรมใจ เพราะใจท่านเป็นธรรมนี่ เราฟังๆ มันจะหยาบมันจะจับเอาเลย นี่ เพราะเป็นผู้บุกเบิก เห็นใหม่ เวลาแสดงธรรมๆ ใจ นี่สิ่งที่แสดงธรรมมันเป็นธรรมหรือเปล่า

แล้วมันเป็นธรรมๆ นะ เวลาธรรมทายาทๆ เพชรน้ำหนึ่งเป็นลูกศิษย์ลูกหาของหลวงปู่มั่น หลวงปู่มั่นอย่างนี้ หลวงตาพระมหาบัวท่านอยู่ท่านเป็นพระอนาคามีนะ คนที่เขาเป็น เขา ฟังออก เขาฟังได้ แล้วคนที่เขาเป็นเขาฟังออกฟังได้เพราะอะไร เพราะเขาทำเป็น ก็เขาทำแบบที่ หลวงปู่มั่นเทศน์นั่นแหละ หลวงปู่มั่นเทศน์ หลวงปู่มั่นก็เทศน์จากประสบการณ์เป็นสัจจะความจริงที่หลวงปู่มั่นท่านทำมา

ไอ้พระที่ฟังๆ เขาก็ทำแบบหลวงปู่มั่นนั่นแหละ แล้วเขาก็ได้ขั้นหนึ่ง ขั้นสอง ขั้นสามจะ ทำอย่างไร ขั้นสี่ ดูสิดูหลวงตา พระมหาบัวสิ แกงหม้อจืดๆ อยู่ในกอดตัวต่อตัวเลย หลวงปู่มั่น ท่านใกล้จะนิพพาน หลวงตาพระมหาบัวท่านพูดไป หลวงปู่มั่นท่านก็เพียบในเรื่องร่างกายของท่าน เพราะท่านเห็นอนาคตของท่านแล้วว่า ๘๐ ปีเท่านั้น ท่านเพียบแปล้ด้วยความเจ็บไข้ได้ป่วย หลวงตาพระมหาบัวท่านเพียบแปล้ไปด้วยคุณธรรมที่กำลังพิจารณาอสุภะ พิจารณาเพื่อ จะชำระล้างกิเลสในใจของท่าน

คุณธรรมกับคุณธรรมมาเจอกัน เวลาท่านเดินจงกรม ท่านเพียบแปล้เลยนะ เพราะต้อง ดูแลดูปัญหาอุปถัมภ์หลวงปู่ มั่น แล้วในหัวใจมันดิ้นรน มันน้ำป่า ขณะที่ เป็นมหาสติ มหาปัญญา มันรุนแรงขนาดไหน เดินจงกรมเวลามันติดมันขัดอย่างไรแล้วแต่ ฟุ้งเข้าไปในมุ้งเลย ท่านบอกโดยปกติหลวงปู่มั่นท่านนอนอยู่ในมุ้งนะ ท่านจะลุกเองก็ไม่ได้ เพราะท่านเป็นคน ประคอง หลวงตาพระมหาบัวเป็นคนเอาสาลีคอยเอาเสลดในลำคอของท่าน ท่านคอยอุ้ม คอย ดูแลตลอด ท่านจะลุกเองท่านยังไม่มีกำลังเลย แต่เวลาติดขัดขึ้นไป ขึ้นไปหาแกงหม้อจืด พอ กราบ ถามปัญหาเรื่องความสงสัย

โคตรสงสัยเลยคนปฏิบัติ โคตรสงสัย เพราะกิเลสมันปลิ้นปล้อน เพราะเรากำลัง ประพฤติปฏิบัติไป กำลังทำศีล สมาธิ ปัญญา กองทัพอธรรม กองทัพธรรมที่เกิดขึ้นมาจากความ เพียรชอบ ความเพียรชอบ ความเพียรมิชอบ ความเพียรชอบที่เกิดขึ้น จากการกระทำมันก็จะ เข้าไปตะลุมบอนกับกิเลส กิเลสจริงๆ เห็นตัวกิเลส กิเลสตัวเป็นๆ อยู่ท่ามกลางหัวใจ ระหว่าง กิเลสกับธรรมที่มันพิจารณามันประหัดประหาร มันต่อสู้ต่อกันอยู่นั่นไง เดียวก็ธรรมะแพ้

เดี๋ยวก็กิเลสแพ้ แต่มันก็แพ้ชั่วคราวๆ มันไม่ สมุจเฉท ไม่มีชนะใจ ไม่ถึงที่สุด คือไม่มีชนะใจ มันกำลังต่อกร กันอยู่ไ้

ถึงเวลาแล้วท่านก็เข้าไปในมุ้งใจ พอรายงานานี้บ ลูกปู่บเลย ทั้งที่โดยปกติท่านลูกเอง ไม่ได้ นี่ลูกโดยคุณธรรม ธรรมที่จะส่งต่อจากอาจารย์สู่ลูกศิษย์ ถ้ามันเป็นธรรมๆ ลูกขึ้นอธิบายเลย อย่างนั้นๆๆ ท่านเข้าใจไหม เข้าใจ ท่านก็ล้มลงนอน ไม่เข้าใจ ไม่เข้าใจก็ไม่ยอม ลูก ท่านก็ต่อ

ถ้ามันเป็นธรรมมันไม่ใช่กิเลสเสรี กิเลสเสรีมันมีอยู่แล้วโดยดั้งเดิม ไม่ต้องแสวงหา ไม่ต้องค้นคว้า ไม่ต้องกระเสือก กระสน การกระเสือกกระสนนั้นเป็นคนที่ขัดสน ไม่เหมือนเรา เราเป็นคนที่มีความคุณธรรม กิเลสเสรีแสดงธรรมจะปลิ้นจะปล้อน จะหลอกจะลวง จะพลิกจะแพลงอย่างไรไม่มีเป็นขึ้นเป็นอันเลย น้ำท่วมทุ่ง ผักบุ้งโหรงเหรง ไม่มีอะไรเป็นขึ้นเป็นอัน ไม่มีเริ่มต้น ไม่มีท่ามกลาง ไม่มีที่สุด ไม่มีการกระทำ ไม่รู้จักกิเลส ไม่เห็นกิเลส ไม่ได้ฆ่ากิเลส แล้วยังไปรับรองมันอีกล่ะ ใ้ตรงที่ไปรับรองมันนี้สำคัญ มันมีอยู่โดยดั้งเดิมใจ จิตประภัสสรใจ จิต มันมีอยู่ของมันอยู่แล้ว มันเป็นธรรมอยู่แล้ว ไปรับรองกิเลส ไปการันตีว่ามันธรรมใจ

กิเลสเสรี การค้าเสรีมันยังเอาเปรียบนะ กิเลสเสรีมัน ควบคุมหัวใจที่เวียนว่ายตายเกิดในวิภวภูฏะ เราบวชมา เราประพฤติปฏิบัติมา เราเพื่อจะพ้นจากวิภวภูฏะเป็นวิภวภูฏะ ใ้กิเลสเสรีนี้มันจะซ้อนวิภวภูฏะ ให้มันซ้อนทับซ้อนยิ่งขึ้น ปฏิบัติให้กิเลสมันซ้อนซ้อน ยิ่งขึ้น ซบซ้อนในใจว่า เอ้า! ก็ปฏิบัติแล้วไง ตราประทับนะ พระปานะ อาจารย์ชื่อดังเป็นคนรับประกันนะ ตีตราเลย กิเลสเสรี แล้วได้ผลอย่างไร ไม่ได้ผลใดๆ เลย ไม่ได้ผลเป็นอะไรเลยไ้

เนี่ยโคนาฝูงที่โง่เง่าเต่าตุ่น โคนาฝูงที่โง่เง่าเต่าตุ่นก็ทำฝูงโค นั้นให้เวียนอยู่ในน้ำวนนั้น เวียนอยู่ในวิภวภูฏะนั้น ไม่สามารถพา ฝูงโคผ่านโอชะ ผังของสมมุติกับผังของธรรม ผังของโลกกับผังของธรรม ผังของโลกผังของวิภวภูฏะไม่ต้องแสวงหา

กรรมจำแนกสัตว์ให้เกิดต่างๆ กัน ทุกการกระทำมีกรรมทั้งสิ้น มันมีภวาสวะ มีภพออยู่ แล้ว มีจิตอยู่แล้ว แล้วมีจิตอยู่แล้วเวลาประพฤติปฏิบัติขึ้นมาถือว่าเป็นการปฏิบัติธรรมๆ ปฏิบัติธรรมนะ ปฏิบัติธรรมถ้าตัวเองผิดพลาด ตัวเองทำให้เสียหาย นั่นก็ เป็นเวรกรรมของสัตว์นะ แต่ตัวเองผิดพลาด แล้วตัวเองเสียหาย แล้วยังไปสอนให้คนอื่นผิดพลาดเสียหาย นี่ไ้ มันซบซ้อนเข้าไปไ้

## เวลาประพฤติปฏิบัติธรรม ผลของวิภูฏะให้เป็นวิภูฏะ ให้พ้นจากวิภูฏะไป

ไฉนมันซับซ้อน ซับซ้อนเพราะอะไร เพราะตัวเองก็หลง ตัวเองก็กิเลสเสรี กิเลสเสรีก็ ยืนยันในความเป็นเสรีอันนั้นว่ามันมีอยู่โดยดั้งเดิม ไม่มีการกระทำใดๆ ทั้งสิ้น ไม่มีการซื้อ การขาย ไม่มีการจับจ่ายใช้สอย ไม่มีการใช้หนี้ ไม่มีการใดๆ ทั้งสิ้น นี่มัน เป็นธรรมชาติมันมีอยู่ที่ไหน มันเอามาจากไหน เอามาจากไหนไม่ต้องทำอะไรเลย คือไม่ต้องขวนไม่ต้องขวยก็วางแล้วไป นี่ ใจมันเป็นธรรมใจ มันเป็นธรรม มันก็เลยประทับตราให้ใจ พอประทับตรา กิเลสมันก็เกิดเลยไป พอกิเลสเกิดออกไป ไฉโย! มันไม่กลับมา เป็นธรรม

เพราะ เพราะกรรมฐานมันวนเสื่อนะ แค่ทำสมาธินี้ ทำสมาธิถ้าทำสมาธิเป็น ทำสมาธิไม่ เป็นนะ ถ้าทำสมาธิแล้วมันจะเคารพบูชา เพราะอะไร พุทธะ พุทธะ เห็นใหม่ อุเบกขา พุทธะ คือผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน พุทธะแล้วเอียงไปทางไหนละ ซ้ายหรือขวา ลบหรือบวก สมาธิมันมี มิฉะนั้นมีสมาธิไป สมาธิเป็นตัว คัดแยกใจ

ถ้ามีอำนาจวาสนาถ้าทำความสงบของใจขึ้นมา แล้วศึกษาค้นคว้า เพราะ เพราะ หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น ครูบาอาจารย์ ของเรานะ ทำความสงบของใจเข้ามาๆ ถ้าใจ สงบระดับขึ้นมาบ้างมันพออยู่พอกิน พออยู่พอกินคือพอรักษาหัวใจดวงนี้ไว้ให้ขึ้นบาน อยู่กับการประพฤติปฏิบัติใจ ถ้ามันขึ้นบานอยู่กับการประพฤติ ปฏิบัติ แล้วทำความ สงบของใจให้บ่อยครั้งเข้าๆ ถ้าใจสงบบ่อยครั้งเข้ามันมีกำลังของมัน พอมีกำลังแล้ว ให้น้อมไป ให้น้อมไป เห็นสติปัญญาฐาน ๔ ตามความเป็นจริงใจ ถ้าน้อมไปเห็นกาย เห็น เวทนา เห็นจิต เห็นธรรมตามความเป็นจริง นั่นวิธีการฝึกหัดใจ

หลวงปู่มั่น หลวงปู่มั่นท่านพยายามยกย่อง พยายามยก และพยายามเปิดหนทางให้กับ ลูกศิษย์ลูกหาใจ เวลาคนที่ประพฤติปฏิบัติๆ นี่มันวัดกันตรงนี้แหละ วัดกันว่าทำสมาธิได้หรือทำ สมาธิไม่ได้ ถ้าทำสมาธิได้ เห็นใหม่ นี่ใจ อุเบกขา ทำสมาธิได้ คือสัมมาสมาธิใจ สัมมาสมาธิ แล้วพยายามขุดคุ้ยค้นคว้าค้นหา การขุดคุ้ยค้นคว้าค้นหาเพราะอะไร เพราะกิเลสมันเจ้าเล่ห์ แสลงอน กิเลสมันปลิ้นมันปล้อน กิเลสมันเจ้าวิภูฏจักร กิเลสมันจะเดินเข้ามานั่งพับเพียบ “ท่าน เจ้าขา อิจันคือกิเลสค่ะ” ไม่มี ไม่มีหรอก กิเลสมันมานั่งพับเพียบ “อิจันคือกิเลสค่ะ เชิญใต้สวน อิจันได้เลยนะค่ะ” มันไม่มีใจ

ไฉโย! กว่าจจะรู้จะเห็น กว่าจจะเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรมตามความเป็นจริง กว่าจจะเห็นกิเลสนะ แล้วพอ เห็นกิเลสขึ้นมาแล้ว พอสมาธิเพราะเห็นใจ พอเห็นมันก็เกิดอาการ

กระเพื่อม การเห็นมันจะเกิดความตื่นเต้น การเห็นมันจะเกิดอารมณ์ความรู้สึก การใช้สติปัญญามันใช้กำลังทั้งสิ้น ในวงพระกรรมฐานถ้าปฏิบัติเป็นเขารู้ ทำสมาธินะ ทำสมาธิ เห็นใหม่ คนที่ทำสมาธิไม่ได้ แล้วทำสมาธิไม่เป็น สมบูรณ์มากน้อยขนาดไหนก็เรื่องหนึ่งนะ

แต่ถ้าคนที่มีวาสนา เขาอดข้าว อดนอนผ่อนอาหาร ขึ้นมาแล้ว เขาจะพยายามทำความจริงของเขาเพราะอะไร เพราะ จิตดิบๆ นี่มันต่อต้านมาก เวลาถ้าพอมันอะลุ่มอล่วยพอเป็นไป ได้ ถ้ามันเป็นสมาธิขึ้นมาบ้าง ถ้าเป็นสมาธิขึ้นมาบ้างนะ มันเป็นความสุข มันเป็นเครื่องหล่อเลี้ยงชีวิตของตนไง เห็นไหม

ในทางธุรกิจถ้าเขามีเงินมีทองของเขา ในสายป่านเขายาว เขาก็รักษาธุรกิจของเขาได้ ถ้าสายป่านสั้น เห็นไหม ก็ต้อง กู้หนี้ยืมสินมาเพื่อรักษาธุรกิจของตน เพื่อจะให้ดำรงอยู่ได้ไง เวลาทำความสงบของใจเข้ามาๆ ใจ ถ้าสมาธิ เห็นใหม่ สายป่านสั้น สายป่านยาว ถ้าสายป่านมันสั้นเดี๋ยวมันก็เสื่อม ถ้าสายป่าน มันยาวขึ้นมา เราก็ดูแลรักษาให้มันดีงามขึ้นมา แล้วถ้ามันนุ่มไป นุ่มไปซุดคู้ย การซุดคู้ยและแสวงหาสำคัญมาก **นี่สมถกรรมฐานยกขึ้นสู่วิปัสสนา**

ถ้าสมถกรรมฐานทำไม่เป็น สมาธิทำไม่เป็น วิปัสสนา ไม่ต้องพูดถึงมันเป็นกิเลสเสรี มันมีอยู่โดยดั้งเดิมไง มันมีอยู่แล้ว มันมีดีเพราะเราเป็นคน เพราะเราเป็นสิ่งที่มีชีวิต สิ่งมีชีวิตมันมีจิต จิต นี่คือตัวภพ ตัวภพนะ ความคิดเกิดจากจิต ความคิดมันมีอยู่แล้ว มันเป็นสามัญสำนึก มันเป็นสัญชาตญาณ มันเป็นสิ่งที่อยู่กับความรู้สึกเลยเพราะมันเป็นสิ่งที่มีชีวิต ฉะนั้น สิ่งความรู้สึกนึกคิดอย่างนี้ นี่ความรู้สึกนึกคิดอย่างนี้ เห็นไหม ที่ว่ามันมีอยู่แล้วๆ อยู่แล้วก็เป็นโลกไง อยู่แล้วก็เป็นกรรมของสัตว์ไง อยู่แล้วเพราะมันเป็นสิ่งที่มีชีวิตไง

แต่เวลาหลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นท่านสอนให้ทำความสงบของใจเข้ามา พอใจสงบระงับแล้วถ้ามันสงบระงับแล้ว เห็นไหม ถ้ามันนุ่มไป มันซุดมันคู้ย มันแสวงหา ถ้ามันเจอมันเห็น ถ้ามันเจอได้ เห็นไหม การเจอได้มันเกิดแรงกระเพื่อม การเจอได้มันเกิดความรู้สึกเกิดต่างๆ นี่มันจะเกิดการที่เราจะทรงไว้ไม่ได้ หรือการรักษาไว้ได้ยาก มันต้องฝึกหัด

อ้อย! คนเป็น คนรู้นะ มันจะต้องทำให้เสถียรนะ ทำให้ความสงบของเราเนี่ยมันมีความมั่นคง ความมั่นคงเกิดจากเหตุ เกิดจากสติ เกิดจากคำบริกรรม เกิดจากปัญญาอบรมสมาธิ จะเกิดจากอะไรร้อยแปด วิธีการมากมายทั้งนั้น แต่ผลของมันคือความสงบคือสมถะ

สมถกรรมฐานยกขึ้นสู่วิปัสสนา ในวงวิปัสสนา เห็นใหม่ ถ้ามันยกขึ้นสู่วิปัสสนา ได้ เพราะมันมีพื้นฐาน วิปัสสนาที่ไหน วิปัสสนาที่สมถกรรมฐาน ฐานคือภพ ฐานคือใจ ฐานคือจิต ที่เวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะ เพราะ เพราะปัจจัยตัดตั้ง สันติปฏิญญา รู้เอง เห็นเอง ท่ามกลางความเห็นจากสติ จากสติสัมปชัญญะ จากความรู้ความเห็นของจิตที่สมบูรณ์แบบ

สมบูรณ์แบบ! ถ้ามันเป็นธรรมๆ ไร ถ้าเป็นธรรมมันมีการกระทำมันมีขั้นตอนของมันนะ แล้วพิจารณาซ้ำพิจารณาซาก การพิจารณาซ้ำพิจารณาซาก โอ้โฮ! มันมีครูบาอาจารย์คุ้มครองดูแลนะ ไม่มีอาจารย์คุ้มครองดูแลสะเปะสะปะ นี่ สะเปะสะปะแล้ว ถูกๆ ผิดๆ ล้มลุกคลุกคลาน มันก็ปฏิบัติง่าย รู้ง่าย ปฏิบัติยากรู้ยากไง นี่ไง นี่ไงบัว ๔ เหล่าไง นี่วาสนาของคนไง

ผู้ที่ปฏิบัติ เห็นใหม่ พระพาหิยะๆ นี่ฟังธรรมคนเดียว เป็นพระอรหันต์ เป็นพระอรหันต์ ประเภทตรัสรู้เร็วที่สุด พระสารีบุตร ๑๔ วัน พระโมคคัลลานะ ๗ วัน พาหิยะฟังทีเดียวเป็นเลย ขณะเลย นี่วาสนาของคน เห็นใหม่ นี่คือวาสนานี้คือ พื้นฐานจากเบื้องหลังที่ทำมา กรรมเก่าที่สร้างสมมามากน้อย แค่นี้ มันเป็นสักจะเป็นข้อเท็จจริง มันเป็นข้อเท็จจริง มัน ไม่มีการแย่งชิง ไม่มีการไปยึดทรัพย์ของใครมาเป็นของเรา ไม่มี เป็นไปไม่ได้ ถ้าเป็นธรรมไร

แต่ถ้ากิเลสเสรีมันเที่ยวยึด เที่ยวกว้าน เที่ยวเอาสิ่งของ ของส่วนกลางใจ ของธรรม เพราะมันเสรี กิเลสเสรีมันทำได้ ทุกๆ อย่าง มันปลิ้นมันปลัดอน มันพลิกมันแพลง แล้วมันเป็นธรรมด้วยนะ แล้วเป็นธรรมตรงไหนละ เป็นธรรมเพราะว่ามันเป็นโลกียะ เป็นเรื่องของโลก เป็นมายาภาพที่โลกเห็นแล้ว เอ้อ! จริงเว้ย! เฮ้ย! ยอดเยี่ยมเลย มันเป็นกระแสสังคมกระแสโลก กระแสโลกวุฒิภาวะ แค่นี้เขายังบอกพวกไปวัดเป็นพวกมี ปัญหาเลย แล้วไปวัดแล้วบอกว่า มันจะพัฒนาขึ้นมา กว่าจะทำสมาธิ เป็นหรือไม่เป็น โอ้! ถ้าทำสมาธิไม่เป็น สุ่มหัวคุยกันอยู่นั่น วิวปล่อยเข้าเล่มหญ้า แล้วชำเลื่องมองเขาอยู่นั่นนะ วิวปล่อย

แต่คนทำสมาธิเป็นเขาดูแลรักษา เห็นใหม่ ผูกเชือกไว้ แล้วผูกไว้ ผูกหัวใจไว้อย่าไปเตลิด เปิดเป็งกับกระแสโลก แล้วถ้า รักษาเป็นทำสมาธิได้เป็นขึ้นมา เห็นใหม่ ถ้ามันเป็นธรรมนะ ถ้ามันเป็นธรรมเป็นสักจธรรม เคารพทั้งธรรมและวินัย เคารพศาสดา เคารพองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า หลวงตาพระ- มหาบัวท่านถึงที่สุด กราบแล้วกราบเล่า กราบแล้วกราบเล่า กราบพระพุทธรูป หลวงปู่มันนะ ถ้าเป็นตัวอักษรที่สื่อธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ ท่านจะไม่ตีเสมอเลย

ใจของคนที่เป็นธรรมนะ มันลงราก ลงในธรรมและวินัย คือลงในข้อเท็จจริง ไม่มีมารยา ไม่มีสาไถย ไม่มีเบื้องหน้า ไม่มีเบื้องหลัง ไม่มีแข่งหน้า ไม่มีแข่งหลัง เพราะสิ่งที่แข่งหน้า แข่งหลังมันไม่ใช่ธรรม มันเป็นกิเลสเสรี กิเลสเสรีเราไม่ต้องการ เราต้องการสัจธรรม

เราเกิดมาเป็นมนุษย์ เกิดมาพบพระพุทธศาสนา เรา เกิดมาร่วมสมัยหลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น ครูบาอาจารย์ของเราที่ หลวงตาพระมหาบัวท่านชมว่า เป็นโรงงานสร้างพระอรหันต์ใจ โรงงานใหญ่ โรงงานอันเอก โรงงานคือหลวงปู่มั่น เอวัง